

Maria Kitanova

(Sofia, Institute for Bulgarian Language (IBL), Bulgarian Academy of Sciences)

The Semantic Field of *Kin* in Bulgarian Culture and Language

Abstract: In this paper the term **kin** is regarded as a **semantic field**, as a structure of concepts which are crucial to understanding Bulgarian culture and to determining each individual's own space – *origin, parents, kinship, relative, fatherland*. The term **semantic field** is used as defined by Apresjan – that is, as a set of lexemes which have a common meaning and reveal a conceptual and functional similarity. These relations are important in terms of the diachronic, as well as the synchronic analysis of the conceptual system.

The scope of the paper is the semantic opposition **own – foreign** in kinship terminology, and therefore the paper deals with key concepts that are characterised by the respective key lexemes – *kin, kinship, relative, mother, father, brother, sister*, etc. The study centres on the semantic field of **kin** and the kinship terms which represent it. The main goal of the research is to explore the concept of *kin* as a component in the binary opposition **own – foreign**. The concept of **ownness** is identical to the concept of **kin**, and the components which represent it, are both realised by and functioning as key lexemes in the opposition **one's own relations – in-laws** (consanguine relations – affinal relations) as exponents of the semantic opposition **own – foreign**.

A **key concept** is a significant specific concept which helps in understanding culture. Therefore the term **key** denotes an entity which is culturally significant and stable, and, in this particular case, serves the purpose of understanding national mentality.

A **key situation** is the generalised meaning of proverbs which reflects stable and traditional behaviour patterns related to a given key concept.

Мария Китанова

(София, ИБЕ, БАН)

Семантичното поле *род* в българската култура и език

Ключовото понятие род е теоретичен проблем с изключителна важност не само в антропологията, но и в редица други хуманитарни дисциплини като етнология, културология, етнолингвистика, социология. В тази работа е обърнато внимание главно на етнолингвистичните аспекти на проблема, тъй като езиковите данни при изучаването на родството имат първостепенно значение. С. М. Толстая разглежда родовата институция в няколко плана: първи и основен план – цялата лексика и фразеология, отнасящи се към родството - термини, структури, връзки и тяхната йерархия. Втори план – фолклорните форми (мотиви и сюжети, свързани с родството) и трети план - ритуалните форми (обреди за установяване на родствени отношения, техните типологии и функции) (Толстая 2009: 7-10).

Българската роднинска терминология е част от древната общославянска терминология. Особено значение за етнолингвистите има не само терминологията, отразяваща номенклатурата на роднинските отношения, но и лексиката, свързана със самото родство като концепт и семантична категория (Толстая 2009: 10). Думата *род* (*rod-), стб. родъ е характерна за всички славянски езици. Според Трубахов тя етимологично се свързва със семантиката на *раста, израствам, пораствам* > *раждам* (Трубахов 2006: 150-153).

Понятието род е разглеждано от различни автори (Вежбицкая 1997, Потенбя 2000, Трубахов 2006 и др.). То е ключово не само за българската култура, а и за цялата славянската култура.

В работата **род** се разглежда като **семантично поле**, като структура, в която влизат понятия, ключови за българската култура и които определят родното пространство на всеки индивид – *произход, родители, родство, роднина, родина*. Терминът **семантично поле** се използва според определението на Апресян като съвкупност от лексикални единици, обединени от общо значение и разкриващи понятийно или функционално сходство (Апресян 1974). По принцип в последно време

се наблюдава тенденция лексиката да се разглежда в нейната системност. Тези отношения в системността са важни както при диахронния, така и при синхронния ѝ анализ. Още през XIX в. Крушевский отбелязва, че съществуват възможности за различни лексикални обединения – семантични полета, синонимни редове, синонимни гнезда (Крушевский 1883). Тези системни отношения могат да се разглеждат върху материали от един език, от няколко езика или на базата на различни диалекти от един език. Лексикални единици с различна степен на семантична близост образуват семантично поле (Апресян 1974). Използването на термина **семантично поле** от Апресян е свързано с възраждането на учението на В. фон Хумболт (Гумболдт 1984: 356-363) за вътрешната форма на езика. Разглеждането на лексиката като система с ядро, приядрена зона и периферия (Бондарко, 2002) особено при диахронен анализ, дава възможност да се проследи динамиката на значенията и техните премествания във времето. В последните години на XX в. и сега най-голямо внимание се обръща на изучаването на лексиката в когнитивен и лингвокултурологичен аспект, в рамките на антропологичната парадигма. Растящият интерес към етнолингвистиката или антропологичната лингвистика е свързан с изследванията върху наивната и езиковата картина за света. Разбира се това направление не отрича системно-структурните и историко-съпоставителните изследвания върху езика. То просто продължава техните традиции. В последно време даже етимолозите започват да се обръщат към определени фрагменти от езиковата картина за света. Още Хумболт, Потебня, Бенвенист, Сепир и Уорф (Sapir-Whorf Hypothesis, Бенвенист 1995, Потебня, 1989: 201-235, Гумболдт 1984: 356-363) се интересуват от проблемите на антропоцентризма и неговото отражение в езика. Дори Бенвенист го нарича „човек в езика”.

Тази статия е ограничена само със семантичното противопоставяне **свой – чужд** вътре в роднинската терминология, т.е. с ключови понятия, които се характеризират със съответните ключови лексеми *род, родство, роднина, майка, баща, брат, сестра* и др. Ключовите ситуации също са разгледани (Определение на термина „ключова ситуация” следва по-долу). Обект на изследване е семантичното поле **род**, а негов предмет са роднинските термини, които са репрезентанти на това семантично поле. Основната цел на изследването е родът като компонент от бинарната концептуална опозиция **свой – чужд**. Концептът **свой** е тъждествен на концепта **род**, а компонентите, представящи го, се реализират и функционират като основни ключови лексеми на опозицията **роден – нероден (кръвен - некръвен)**, чрез които е представена

семантичната опозиция **свой – чужд**. Самото противопоставяне се осъществява по различен начин:

В няколко ядра: **майка – мащеха, баща – пастрок, заварени, доведени и преродени деца, снаха – свекърва, невеста, зет**.

Чрез използването на роднински термини в различните културни кодове – телесен, вегетативен, животински и др.

За **концепт** в статията приемаме определението на Маслова: „концептът е основно ядро на културата в менталния свят на човека, многомерно образувание, включващо в себе си не само понятийно-дефиниционни, но и конотативни, образни, оценъчни, асоциативни характеристики” (Маслова 2006: 42, 59). Следователно той е ментален знак, свързан с етническата култура, запазен в националната памет на носителите на езика.

Под **ключово понятие** разбираме важен и специфичен ключ, помагаш за осмисляне на културата (Зализняк, Левонтина, Шмелев 2005: 17). Следователно терминът **ключов** означава културно-значим, устойчив и в случая, служещ за разбиране на народния менталитет.

Ключова ситуация – това е обобщено значение на пословиците, което отразява устойчиви традиционни схеми на поведение, свързани с определено ключово понятие. Например, *Родната страна е майка, а чуждата – мащеха*. Ключовата ситуация в случая е – ‘в родната страна е добре, а в чуждата – зле’. При когнитивен анализ на пословиците се използва терминът **когнитема** (Иванова 2006: 25). Семантичното поле **род** в българския език и култура има митологично, понятийно и семантично значение.

Лексемата **род** през призмата на тълковните речници:

В Старобългарския речник (СР, Т. II, 2010: 265) за лексемата **родъ** срещаме следните значения: 1) раждане; 2) произход, потекло; 3) род, семейство; 4) род, племе, народ.

В Старобългарския речник са представени и следните производни: **родителѣвъ** – родителски; **родителъ** – родител, създател; **родителница** – майка; **родителскъ** – родителски; **родителство** – това, което е унаследено; **родъство** – 1) раждане; 2) род,

роднински; *рождество* – 1) рождение; 2) *рожден ден*; *рождествънъ* – родствен; *рождъс* – издънка, клонка, ластари.

Глаголът *родити*, *рождъ* – 1) да стана майка; 2) да дам живот; 3) ставам причина нещо да възникне.

Устойчиви съчетания: *женскъ родъ* – женски пол; *добра влага родъ* – благороден произход.

У Н. Геров (Геров, Т. V 1978: 83-84) са отбелязани следните значения на лексемата *род*: 1) всички, които са от едно потекло, от един прародител; 2) *рода*, *своещина*; 3) *рода*, *влака*, *корен*, *кръв*, *крътило*, *коляно*.

В Българския тълковен речник (БТР 1973: 882) срещаме следните значения на лексемата **род**: 1) множество хора с общо минало; 2) съюз на роднински семейства с общо стопанство, които образуват основната обществена единица на първобитното общество; 3) роднини по общ дядо или прадядо; влака, рода; 4) роднина; 5) поколение, коляно, рода; 6) семейство, порода, произход; 7) плод, рожба; 8) група от близки по нещо видове; 9) граматически род.

От приведените примери е видно, че значението ‘раждане’ не се среща в Речника на Н. Геров и в съвременните тълковни речници. В неговия Речник значението – ‘всички, които са от едно потекло, от един прародител’ е първо, а в Старобългарския речник – второ. В Български тълковен речник това значение е трето. Следователно, исторически се забелязва едно разместване на значенията във времето.

В Синонимния речник (sinonimen.onlinerechnik.com) за **род** са отбелязани следните значения: 1) произход, произхождение, начало, потекло, потомство, потомци, родословие, генеалогия, поколение, генерация, фамилия, семейство, джинс, сой; 2) народ, племе, коляно, раса, кръв; 3) сорт, вид, подвид, категория, отдел, естество, класа, система; 4) качество, манталитет; 5) порода, разновидност; 6) клан, племенна група; 8) рода, роднини, родственици; 9) роднина, сродник, семейни връзки; 10) родство, група, династия, домочадие, челяд, порядък.

Интересна е думата *порядък*, която е част от семантичната опозиция **ред** – **хаос**. Следователно **свой** има и значение – ‘подреден по някакъв начин, свързан с определена йерархия’, което от своя страна характеризира семантичното поле **род**.

В Българския тълковен речник (БТР 1973: 883-884) са посочени и следните производни: рода – 1) роднини; 2) роднина, **родов** – 1) който се отнася до род; който е свързан с раждане, **роден** – 1) свързан най-тясно с кръвно родство (роден брат, родна майка); 2) свързан с родината и с народа (роден език); 3) чисто народен, битов (родна песен, роден край), **родея се** – 1) роднина съм на някого; 2) близък съм, имам сродство, прилика с някого или нещо, **родоначалник** – 1) прадядо или прабаба; 2) основател, основоположник, **родина** – 1) страната, в която човек се е родил, откъдето произлиза родът му: отечество, татковина, роден край, **родители** – баща и майка, **роднина** – човек по отношение на някого, с когото има кръвни връзки или сватовски връзки; родственик, сродник, **родословие** – история на известни поколения на един род и взаимните им родови връзки, **родство** – 1) роднинство; 2) близост по произход, по някои характерни черти, по съдържание;

Структурата на изследването се състои в проследяване на историята и семантичното развитие на ключовите лексеми, които представят ключовите понятия на **семантичното поле** род и разкриващи семантичната опозиция **свой – чужд**. Проследява се промяната в семантиката исторически, както и отношенията вътре в ключовите понятия от историко-културна и когнитивна гледна точка.

В семантичното поле **род** влизат следните ключови понятия: поколение, произхождащо от общ прародител, **роднини** (родители, семейство), изразени с лексемите *род, свои, своица, своещина, роднини, рѡдеи* ‘роднини’, *родители, рѡдица, рѡдка* ‘майка’, *рождѣне* – ‘рожба’, а също и с роднинските термини: *баща, майка, брат, сестра*, и т. д., **произход** (произход, родство, наследствено социален произход), изразени с лексемите: *родя, рождение, род, родина, народ, рѡгя* – ‘дете’, *родѣло* – ‘дете’, *рѡжба* ‘дете’, *рождѣнье* – ‘дете’ и словосъчетанията: *своя земя, свой дом, родина-майка*.

Особено място заема думата *патриарх*. Като първо значение в Старобългарския речник (СР, Т. II: 193) е отбелязано *старшина ѡтъцимѣ* със значение – ‘родоначалник, праотец’. Етимологията на думата се извежда от гръцкото *патѣр* – ‘баща’ и *архѣ* – ‘първенец, вожд’. Думата *матриарх* със значение – ‘родоначалничка, прамайка’ липсва в речниците на българския език, което отново разкрива патрилинейния характер на кръвното родство.

Отъчина е ‘родно място, отечество’, а прилагателното **отъчъ** е със значение – ‘бащин’.

Вече беше подчертано, че от семантичното поле **род** ще разглеждаме само ключовото понятие **произход**, изразено с роднинските термини от аспекта на противопоставянето **свой – чужд**, което се реализира в рамките на самото семантично поле. От гледна точка на ендогамията семантичното поле род включва и **изначално чуждото**, което се превръща в **свое**. При анализиране на ключовото понятие роднини опозицията **свой – чужд** се реализира чрез противопоставянето **роден – нероден, кръвен – некръвен**. При българската патрилинейна форма на родство, кръвните роднини са по бащина линия. Не случайно в някои диалекти (Костурско) се срещат словосъчетанията: *дебела кръв* - ‘кръвни роднини по бащина линия’, *слаба кръв* - ‘кръвни роднини по майчина линия’. В роднинската терминология йерархията е много ясно обозначена. Още през XIX в. основоположниците на теорията за родството (Левин 1970, Радклив-Браун 1977, Levi-Strauss, 1963) отделят два основни типа: родство по кръв (филиация) и родство по брак (алиация). Независимо от това, кой вид родство се приема като основно и двата вида са културно организиращи за човешките общества. Има още един тип родствени отношения, познати от научната литература като „псевдородство” – осиновяване, побратимяване, духовно родство, кумство и кръстничество.

Побратимяването е ритуална форма на създаване на роднински отношения (кръвни или млечни), чрез които се разширяват социалните обвързаности на определени лица. Пийт-Ривърс предлага този вид „псевдородствени” отношения да заемат междинно място между реално родствените отношения и приятелските (Вуков 2008: 21; Rivers 1968: 408 - 413). Съвкупността от всички родствени отношения + родствената номенклатура (терминология), репрезентираща тези отношения, образуват т. нар. **родствена система**. „Родствените системи имат не само висока степен на подреденост, цялостност и консистентност, но притежават също висока трайност във времето и по принцип са едни от най-трудно изменяемите цялости в социалните структури. Свойството им на трайност във времето се обуславя главно от факта на тяхното активно функциониране и от степента на поддържане на съществуващите в рамките на системата структурни, поведенчески и семантични връзки. Родствената система трябва да предлага и поддържа именно работещ модел на социални отношения, който да бъде постоянно активиран и утвърждаван от дейностите и употребите в

съответната социална група” (Вуков 2008: 21; Радклив-Браун 1977: 73). Елементите на всяка родствена система се намират в определени „родствени отношения”, които ги свързват т.нар. **родствена мрежа**. Според Радклив-Браун тези родствени отношения са културно-признати, а роднинските термини имат афективно значение. Леви-Строс доразвива предлаганата от Радклиф-Браун концепция, но в основата ѝ поставя не афективността, а набора от правила, които са задължителни за всяка родствена позиция. Между правилата и използването роднинските термини според него има пряка връзка. „Индивидите или класовете индивиди, които използват тези термини, се чувстват обвързани от предписано поведение в своите отношения помежду си, като например уважение или фамилиарност, права или задължения, обич или враждебност. Така заедно с това, което наричаме система от термини, има и друга система (психологическа и социологическа по своята същност), която ние наричаме система от отношения” (Levi-Strauss 1963: 38-40; Вуков 2008: 22).

В традиционната българска култура функционират следните родови институти: **кръвно родство, родство по сватовство, родство по кумство и побратимство**. В тази култура кръвните роднини имат общ произход и за тях е задължителна екзогамията – забрана за брак до четвърто коляно, т. е. до трети братовчеди. В някои райони на страната тази забрана се спазва само до втори братовчеди (Иванова 2000: 375). Родителите и техните деца са в родство по права линия, а децата помежду си – по съребрена линия, защото не произхождат едно от друго. **Родството по права линия** е низходящо, когато го разглеждаме от предшественика към потомството и низходящо, когато го разглеждаме от потомството към предшественика. Роднини по права линия са *дядото > бащата > внукът > правнукът* и т.н. Степента на родството по права линия зависи от броя на поколенията, които свързват лицата (СК 2009: чл. 74, ал. 1).

Родството по съребрена линия е връзката между две лица, които имат общ родоначалник, без едното да произхожда от другото. **Съребреното родство** може да бъде пълно или непълно. Когато е общ само единият родител родството е не пълнокръвно. Когато това е майката, означаваме го като *едноутробно*, а когато е бащата – *еднокръвно*. Съребрените роднини са братята и сестрите, лелята, чичото, вуйчото и племенниците, първите братовчеди (СК 2009: чл.75, ал. 1). Няма родство между доведени и заварени деца. Няма родство и между тях и техния втори баща или втората им майка. Връзката е по сватовство. Между двама роднини по съребрена линия има толкова степени, колкото са поколенията от единия от тях и до общия

родоначалник и от последния до другия роднина. Леля и племенник са роднини по сребрена линия трета степен; двама първи братовчеди са от четвърта степен и т. н. (СК 2009: чл. 75, ал. 2).

В семейството майката, бащата и децата са от *един пояс* или от *едно коляно*. По-сложно е положението, когато за някого от родителите бракът е втори и по тези причини има *заварени, доведени и природени деца*. В бащината къща остават обикновено синовете с техните семейства, докато дъщерите отиват в домовете на съпрузите си. Бащата и живеещите в къщата синове с техните семейства образуват един *джинс* (*задруга, братовчина, голѐма къща, кѹпнина, купчѝна, кървъ съръ, орандѝя*). Бащата, основател на дома, се нарича *стопан, сайбия* или *чорбаджия*. Той единствен има право да упражнява непрекословна власт. Родствената близост в един *джинс* се брои по *колена* и *пояси*. *Първо коляно* означава най-близки роднински отношения (бащата и неговите деца), *второ коляно* – първи братовчеди, *трето коляно* – втори братовчеди и т.н. Така обозначени, роднините не могат да сключват брак до четвърто коляно, от основателя до четвъртото низходящо поколение. **Родство по сватовство** свързва членовете на две семейства след сключване на брак между мъж и жена. Мъжът и жената стават център на това родство. Те разграничават своите роднини по сватовство, които принадлежат на семейните им групи по рождение. „Роднините на единия съпруг са роднини по сватовство както и на другия съпруг, така и на неговите роднини” (СК 2009: чл. 76, ал. 1). Чрез родството по сватовство родът усвоява **чуждо пространство** и го превръща в **свое**. По този начин чрез новото семейство родът се разширява и се създава по-голям социум.

Кумството „обединява единствено онези семейно-родствени групи, които след изпълнение на определени обредни действия, се сродяват помежду си” (Генчев 1974: 89; Иванова 2000: 387). В случая първа е групата на кумовете, които извършват обредните действия, а втора е групата на кумците, които понасят обредните действия. Според обичайното право кумството има необратим характер. Екзогамията между кумове и кумци е задължителна, което показва, че роднинството се приема като близко. Не случайно кумството се предава по наследство и обикновено кумът става кръстник на децата на кумците.

Побратимството като традиционен институт съществува все още в някои райони на страната. Обикновено побратимяването се извършва от свещеник на Ивановден или на Атанасовден. В някои райони може и да не участва свещеник, а

побратимяването да стане в дома на единия от мъжете. *Побратими* или *посестрими* са и деца, които не са кръвни роднини, но са кърмени от една и съща жена (*поддъница*, а също и тези, които са кръстени в една вода. Ключови лексеми, представители на понятието род в български език са: *род, рагя, джинс, една кръв, оцур, тарах // тараф, чок, корен, дърво, стъбло, лоза*.

Трубачов предполага, че старо название на група родствени, свои лица е най-вероятно и думата *свобода* от стб. свобода. На руски тя е *свобода*, на сръбски *слобода*, словенски *svoboda*, чешки *svoboda*, полски *swoboda*. Трубачов открива в думата основата (*своб-*), стб. свобѣство, която според него е производна от местоименната основа сѹе- ‘свой’ със суфикс *bh-*, често със значение - ‘род, свои, роднини, съплеменници’. Според него суфиксът *-o(da)* е характерен за събирателните съществителни и първоначалното значение на думата *свобода* е - ‘свкупност от заедно живеещи роднини, свои’. Известно е значението на думата *свобода* в руски ‘селище, население’, а в полски *śloboda* означава ‘неголямо селище’ (Трубачев 2006: 170).

Семейство

Думата *семейство* също е твърде стара. Тя съществува в стб. сѣминъ ‘*ἀνδράποδον mancipium*’, сѣмия *colect.* ‘*ἀνδράποδα mancipia*’, със значение в староруски - ‘челяд, домочадие, роби’, ‘семейство’, а сѣминъ - ‘работник, слуга, домочадец’. Трубачов приема, че суфикс *-m*, който лежи в основата на думата (*-heim*) е със значение - ‘дом, семейно огнище’ (Трубачев 2006: 165). Като второ значение на думата *дом* в РБЕ е отбелязано - ‘близките, които живеят в едно жилище, семейство’ (Т. IV, 1984: 263). Знаем, че „домът се възприема като център на семейното усвоено пространство, което се противопоставя на чуждото” (Китанова 2010: 131). Не случайно в някои български диалекти (Момчиловци и Виево, Смолянско) за роднини срещахме думата *вôтpeшни òpa*, а за не роднини – *вôнкашни òpa*. Навсякъде, където става въпрос за родство и семейство опозицията свой – чужд има и пространствен аспект.

ЛИТЕРАТУРА

Андрейчин, Георгиев, Илчев, Леков, Костов, Стойков, Тодоров 1973: *Андрейчин Л., Л. Георгиев, Ст. Илчев, И. Леков, Н. Костов, Ст. Стойков, Цв. Тодоров*. Български тълковен речник, София.

Архив на Секцията за българска диалектология и лингвистична география. Институт за български език при БАН.

Архив на Института за фолклор при БАН.

Архив на идеографски речник – Софийски университет „Св. Климент Охридски”.

Архив Стоян Романски, Софийски университет „Св. Климент Охридски”.

Архив на Секцията за етнолингвистика. Институт за български език при БАН.

Българска митология 1994: Българска митология. Енциклопедичен речник, София.

БЕР 1971-2011: Български етимологичен речник, София, Т. 1, 1971, Т. 2, 1979, Т. 3, 1986, Т. 4, 1995, Т. 5, 1996, Т. 6, 2002, Т. 7, 2011.

Библия 2011: Библия. Сиреч книгите на Свещеното писание. София.

Георгиева, Радева, Московска 1972: *Георгиева Ив., Л. Радева, Д. Московска.*

Терминологична система на кръвното родство. // ИЕИМ, 14, 152-174.

Георгиева, Радева, Московска 1971: *Георгиева Ив., Л. Радева, Д. Московска.* Роднински названия у нас. ИЕИМ, 13, 271-285.

Геров 1975 – 1978: *Геров, Н.* Речник на българския език. Фототипно издание, Т. 1 - 6, София.

Дечева 1997: *Дечева, Д.* Тълковен речник с фразеологични съчетания. София.

Капанци 1985: Етнографски, фолклорни и езикови материали. София.

Кювлиева, Димчев 1970: *Кювлиева В., К. Димчев.* Речник на Хасковския градски говор. Българска диалектология. 5, София, 53-105.

РБЕ 1977: Речник на българския език. Т. I, София.

СК 2009: Семейен кодекс.

СР 1999, 2009: Старобългарски речник. Т. 1, София, 1999; Т. 2, София.

Стойков 1968: *Стойков, Ст.* Лексиката на банатския говор. София.

ФРБЕ 1975: Фразеологичен речник на българския език. Т. 1, Т. 2, София.

Хитов 1979: *Хитов Х.* Речник на говора на с. Радовене, Врачанско. // БДПМ, 9, София, 223-342.

Холиолчев, Младенов, Радева 2013: *Холиолчев Хр., М. Младенов, Л. Радева*. Българска семейно-родова лексика. Енциклопедичен речник. София.

Шапкарев, Близнев 1967: *Шапкарев И., Л. Близнев*. Речник на самоковския градски говор. // БДПМ, 3, София, 197-291.

Шклифов 1977: *Шклифов, Бл.* Речник на Костурския говор // БДПМ, Т. 7, София, 201-327.

БИБЛИОГРАФИЯ

Апресян 1974: *Апресян, Ю.* Лексическая семантика. Синонимические средства языка. Москва.

Бенвенист 1995: *Бенвенист Э.* Словарь индоевропейских социальных терминов. Москва.

Вежбицкая 1997: *Вежбицкая, А.* Язык. Культура. Познание. Москва.

Вуков 2008: *Вуков, Н.* Родствени отношения в българския юнашки епос. София.

Генчев 1974: *Генчев Ст.* Семейни обичаи и обреди. // Добруджа. Етнографски, фолклорни и езикови проучвания. София, 265-300.

Зализняк, Левонтина, Шмелев 2005: *Зализняк, А., И. Левонтина, А. Шмелев*. Ключевые идеи русской языковой картины мира. Москва.

Иванова 2000: *Иванова М.* Традиционни родови институти и роднинска терминология. // Сакар. Етнографско, фолклорно и езиково изследване. София, 372-392.

Иванова 2003: *Иванова М.* Родство по сватовство. Велико Търново.

Китанова 2009: *Китанова, М.* Материалы к словорю болгарских терминов родства. // Категория родства в языке и культуре. Москва, 279-303.

Левин 1970: *Левин Ю.* Об описании системы терминов родства. // СЭ, №4, 18-30.

Леви-Строс 1963: *Levi-Strauss.* Clode Structural Antropologi. Basic Books, New York.

Маслова 2006: *Маслова, В.* Введение в когнитивную лингвистику. Москва.

Потебня 1989: *Потебня А.* Слово и миф. Москва.

Радклиф-Браун 1997: *Радклиф-Браун А.* Структура и функция в примитивного общества. София.

Ривърс 1968: *Rivers P.* Kinship: Pseudo-Kinship // International Encyclopedia of the Social Science. Vol. 8. New York, Macmillan.

Толстая 2009: *Толстая С. М.* Категория родства в этнолингвистической перспективе. // Категория родства в языке и культуре. Москва, 7-23.

Трубачев 2006: *Трубачев, О. Н.* История славянских терминов родства и некоторых древнейших терминов общественного строя. Москва.